

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia második előrehaladási jelentése 2015-2016

2. sz. melléklet:

Magyarországi helyzetkép az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljai szerint

Ez a melléklet az előrehaladási jelentés tartalmának kivonata, összefoglalása az ENSZ Közgyűlése által 2015 szeptemberében elfogadott Fenntartható Fejlődési Célok rendszere szerinti szerkezetben.

Állapot és trend jelzések:

	Jó állapot (abszolút vagy relatív értelemben) és nem romló trend jellemzi
	Az átlagosnál jobb állapot (abszolút vagy relatív értelemben) jellemzi, de a tartós fenntarthatóság elérésére további intézkedésekre van szükség
	Rossz vagy átlagosnál gyengébb állapot (abszolút vagy relatív értelemben), de javuló trend jellemzi
	Rossz állapot (abszolút vagy relatív értelemben) és nem javuló (stagnáló vagy romló) trend jellemzi
N/A	Nem áll rendelkezésre kellő információ az értékeléshez
N/R	Nem releváns

	1. A szegénység minden formájának felszámolása a világ minden részén	
<p>A szegénység és társadalmi kirekesztettség mértéke (2008-tól) 2013-ig folyamatosan nőtt, azóta azonban évről évre csökkent. A szegénység vagy társadalmi kirekesztettségben élő népesség aránya 2014-hez képest (31,8%) 8,5 százalékponttal (26,3%) mérséklődött 2016 elejére, ami az elmúlt tíz év legalacsonyabb értéke. Főként a súlyos anyagi deprivációban élők arányának csökkenése mozgatta a mutatót, ugyanakkor, a csökkenő tendencia ellenére, a súlyos anyagi depriváció az EU országaihoz képest továbbra is rendkívül magas Magyarországon.</p>		

	2. Az éhínség megszüntetése, az élelmiszer-biztonság és az élelmezés javítása, fenntartható mezőgazdaság elősegítése	
<p>Az 1990 és 2016 közötti időszakban a legdrasztikusabb változást a mezőgazdasági művelés alól kivett területek növekedése jelentette – 11%-ról 20%-ra emelkedett –, mely szinte teljes mértékben a települések és infrastruktúrák terjeszkedésének következménye. 2013 és 2016 között a földhasználati módok eloszlásában sem figyelhető meg jelentős változás, domináns a legalacsonyabb ökológiai értékkel bíró szántók aránya (47%-a az összes területhasználatnak).</p> <p>Magyarországon is csökken a földek termékenysége az intenzív talajművelés miatt. A mezőgazdaságot nem fenntartható átlagos technológiai színvonal jellemzi: európai összevetésben a legalacsonyabb az ökológiai művelésű területek aránya (2,3%), a mezőgazdasági élőhelyekhez kötődő madárfajok állománya jelentősen csökken (83,2% 1999-hez képest).</p>		

	3. Egészséges élet és jólét biztosítása mindenkinek minden életkorban	
<p>A stratégiai cél teljesülése irányába nem történt számottevő elmozdulás. A születéskor várható élettartam majd 5 évvel rövidebb, mint az EU-átlag.</p> <p>Az egészségügyi ellátással elkerülhető halálozás szempontjából Magyarország az EU-országok között az utolsók között áll. A 65 év előtt bekövetkezett halálozások negyedét, 8600 halálesetet lehetett volna megelőző egészségügyi ellátással elkerülni.</p>		

	<p>Az egészségügyi infrastruktúra továbbra is elmaradott, valamint az egészségügyi dolgozók kivándorlása is folytatódott. Ezek a folyamatok, jelenségek bizonyos mértékig negatív hatással vannak a halandóság alakulására.</p> <p>A keringési rendszer betegségei felelősek az elvesztett egészséges életek 21%-áért, a daganatos megbetegedések közel az egyötödéért, majd a mozgásszervi megbetegedések (10%), végül a mentális és viselkedési zavarok és a sérülések (9%) következnek.</p>
--	--

	<p>4. Magas színvonalú, befogadó és méltányos oktatás és az élethosszig tartó tanulás lehetőségének biztosítása mindenki számára</p>	
	<p>A tanulók tudásgyarapítása és problémamegoldó képessége tovább romlott, jelenleg is elmarad az EU-s átlagtól, miközben az iskolai tananyag visszaadásában a tanulók jobban teljesítenek.</p> <p>A tudás gyakorlati alkalmazásában a tanulók teljesítménye romlik, a 2015-ös PISA tesztek szerint a tanulók valamivel több, mint 25%-a funkcionális analfabéta (kettes szintet el nem érők). A korai iskolaelhagyók aránya tovább növekedett, míg 2013-ig a magyar érték az EU-átlagnál kedvezőbb volt, 2013 óta az EU-átlagnál magasabb a korai iskolaelhagyók aránya.</p> <p>A felsőfokú oktatásban tanulók arányának folyamatos növekedése 2015-ben megtört, 2016-ban csökkent (33%), ezzel lelassult közeledésünk az EU 2020-ra kitűzött 40%-os indikatív célértékétől, s ezzel az adattal a nemzetközi mezőny utolsó harmadában vagyunk.</p> <p>Lényeges pozitív fejlemény viszont az óvodába járók arányának növekedése, ami a jogszabályi kötelezettség és az óvodai kapacitások bővítésének eredménye.</p> <p>Az oktatási rendszer továbbra is igen szelektív, az OECD-országok között a második legszelektívebb. Jelenleg is probléma, hogy számos szülő a gyermekét a teljesítményük alapján már korábban más iskolába irányítja, így az egyes oktatási intézmények között fennmaradnak a színvonalbeli különbségek. A magyar oktatási rendszer az egyik legrosszabbul teljesítő az OECD-országok között a tekintetben, hogy mennyire képes az iskola csökkenteni a családokból hozott társadalmi különbségeket.</p> <p>A tanárok jövedelme – különösen a pályakezdőké – jelenleg is alacsony, ezért számos helyen pedagógushiány jelentkezik.</p>	

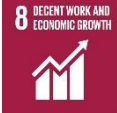

	<p>5. A nemek közötti egyenlőség biztosítása és a nők és lányok esélyeinek növelése</p>	<p>N/A</p>
	<p>A hazai közpolitikai munkamegosztásban a nemek közötti egyenlőség javítása más stratégiák része, a Keretstratégia erre vonatkozó specifikus fenntarthatósági célt nem tartalmaz.</p> <p>Az ENSZ vonatkozó indikátorai szerint Magyarország a nemek közötti egyenlőtlenség területén a globális átlagnál jobban, de az EU országok között is, illetve az ENSZ legjobb</p>	

	<p>humán fejlettségű országai között is a gyengébben teljesítők közé tartozik, aminek elsődleges forrása, hogy a gazdasági és politikai vezető pozíciókban a nők reprezentációja nagyon alacsony. Más területeken a nemek közötti különbségek az európai átlag szintjén vannak, az ENSZ 5.3 és 5.6 feladatai szerinti problémák pedig nincsenek jelen.</p>
--	--

	<p>6. A vízhez és a köztisztasághoz való hozzáférés biztosítása mindenki számára és fenntartható víz- és szennyvízgazdálkodás</p>	
<p>Magyarország EU összehasonlításban is kiemelkedő vízkészletű. Folyamatosan nő a csatornázott települések száma, ezzel párhuzamosan a szennyvíztisztításba bekapcsolt lakosság aránya. Európai összehasonlításban a felszíni vizek minőségi kritériumai alapján Magyarország felszíni víztestjeinek összesített értéke a középmezőnyben foglal helyet. Ökológiai állapot alapján az első harmadba tartozunk. Nagytavaink közül a Balaton, a Fertő- és a Velencei-tó ökológiai és kémiai állapota jó.</p> <p>A gyenge minősítésű víztestek, vagyis amelyek esetében a vízkivételek folyamatos készletcsökkenést okoznak, a hazai vízgazdálkodás klasszikus neuralgikus területei. A meteorológiai változások mellett a hosszú távú, utánpótlódást meghaladó talajvíz-kitermelés hatása, valamint a bányászat okozta vízkiemelés veszélyezteti a sekély víztestek állapotát. Az egyik legfontosabb vízminőségi probléma Magyarországon az eutrofizáció. A nagy országos területhasználati aránnyal bíró mezőgazdaság szerkezete, talajgazdálkodása nem segíti a vízvisszatartást, így az aszályok és árvizek magas gyakoriságához érdemben hozzájárul.</p>		

	<p>7. Megfizethető, megbízható, fenntartható és korszerű energiához való hozzáférés biztosítása mindenki számára</p>	
<p>A GDP-re vetített energiaigényességünk 15 év alatt a felére csökkent 2013-ig. Ez tartós és jelentős szétcsatolást jelent a primerenergia felhasználás magyarországi alakulásában. Ugyanakkor 2014-től az energiafelhasználás növekedésnek indult, az energiatenzitás a korábbi javuló tendenciából stagnálásba fordult; 2015. évben a primerenergia-igény előző évhez viszonyított növekedése (5,8%) számottevően meghaladta a GDP növekedést (2,9%), ezzel a szétcsatolás – remélhetőleg átmenetileg – megszűnt.</p> <p>Jelenlegi tendenciák szerint jó úton haladunk a RED Irányelv szabta 14,65%-os megújuló részarány teljesítéséhez, mivel 2015-ben a megújuló energiaforrások hasznosítás aránya meghaladta a végső energiafelhasználás 14%-át. Ezzel együtt a megújuló energiahordozók magyarországi hasznosítási aránya EU összehasonlításban alacsony, a tagállamok utolsó harmadában szereplünk. A megújuló forrás-összetétele aránytalan képet mutat: az aktuálisnak tekinthető 14%-os megújuló részarányunk négyötöde mezőgazdasági alapú, illetve több mint a fele erőművi és háztartási tűzifa felhasználásra</p>		

	<p>vezethető vissza. A napenergia-termelés 2014-ben nem érte el a 60 TJ értéket (ez a végső felhasználás 0,008%-a), a szélenergia hasznosítás pedig kb. 2,9 PJ volt (ez a végső felhasználás 0,4%-át teszi ki). A 2009-2015 közötti időszakban a bruttó végső villamosenergia-fogyasztásunk mindössze 6-7%-át fedezzük megújulókból; EU tagállami összehasonlításban csak Ciprust és Luxemburgot előzzük meg.</p> <p>A lakossági biomassza energetikai hasznosítása további energetikai, társadalmi, ökológiai és a felhasználásából származó PM10 további egészségügyi kockázatokat vet fel.</p>
--	---

	<p>8. Tartós, inkluzív és fenntartható gazdasági növekedés elősegítése, teljes és termelékeny foglalkoztatottság és tisztességes munka biztosítása mindenki számára</p>	
	<p>Az államadósság GDP arányos csökkenése tovább folytatódott és további mérséklődése várható. Az államháztartási hiány tartósan 3% alatt alakult és prognosztizálható a közeljövőre is.</p> <p>A magyar gazdaság aktuális növekedési üteme a 2-3%-os sáv körül ingadozik (3,1% [2015] és 1,9% [2016]), ugyanakkor az EU-átlaghoz való felzárkózásunk lelassult, az utóbbi években megrekedt az EU-átlag 67-68%-án.</p> <p>A világgazdasági szempontból rendkívül nyitott magyar gazdaság alapvetően duális szerkezete fennmaradt: kevés kivétellel egy magas termelékenyséű nemzetközi tulajdonú nagyvállalati szektor és egy kis termelékenyséű, alacsony hozzáadott-értéket produkáló hazai tulajdonú mikro- és kisvállalkozások jellemzik.</p> <p>A 15-64 éves foglalkoztatottak száma 2014 óta közel 250 ezer fővel emelkedett. A munkanélküliségi ráta a 2014-es 7,8% értékről 2016-ra 5,1%-ra mérséklődött. Ugyanakkor a nem megfelelően képzett munkaerő a magyar gazdaság fejlődésének egyik legnagyobb akadálya (WEF GCI felmérésében legtöbbször említett akadály). Egyre több fiatal kerül ki képzetlenül a munkaerőpiacra, mely a megélhetésüket és továbblépési lehetőségeiket nehezíti (hazánkban a képzetlenek foglalkoztatása átlag alatti). A minőségi munkaerő-kínálatot csökkenti továbbá az elsősorban a fiatalabbakra és képzettebbekre jellemző kivándorlás.</p>	

	<p>9. Ellenállóképes infrastruktúra kiépítése, inkluzív és fenntartható iparosítás elősegítése és az innováció ösztönzése</p>	
	<p>A kutatás és fejlesztés (K+F) GDP arányos ráfordításai stagnáltak: 2013-ban 1,40%, 2015-ben 1,39% volt. A nemzetközi összehasonlításban alacsony K+F ráfordítás nem csupán a gazdasági fejlettség felzárkózásának hátráltatója, hanem a magasan képzett munkaerő külföldre vándorlását is ösztönözheti.</p> <p>A környezetvédelmi beruházások az összes üzleti beruházásnak évek óta, tartósan 3%-a körül stagnálnak.</p>	

	10. Az országon belüli és az országok közötti egyenlőtlenségek csökkentése	
<p>Magyarországon 2007-2014 között növekedett a relatív jövedelmi szegénységben élők aránya, majd ezt követően 2016 elejére a 2014. évi értékhez képest 0,5 százalékpontnyit csökkent. A csökkenés ellenére hazánk visszább esett a tagállamok rangsorában, de mégis az EU átlagos értékénél kedvezőbb a jövedelmi szegénység az országban.</p> <p>Az országok közötti egyenlőtlenség csökkentése a magyar közpolitikai munkamegosztásban a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Stratégia céljai között szerepel, s így ennek értékelése nem része a fenntarthatósági előrehaladási jelentésnek.</p>		

	11. Befogadó, biztonságos, ellenállóképes és fenntartható városok és települések kialakítása	N/A
<p>Bár az előrehaladási jelentés sok olyan szempontot elemez, ami ezen ENSZ feladatokra vonatkozik, ezeket erőforrások, illetve ágazatok szerint elemzi, s módszertani okok miatt ezen információk települési szintű csoportosítása jelen jelentés szerint nem megoldható.</p>		

	12. Fenntartható fogyasztási és termelési módok kialakítása	
<p>A természeti erőforrás-termelékenység (GDP/DMC) a kevesebb hazai anyagfelhasználás és a növekvő gazdaság miatt az elmúlt jelentés óta javult, azonban az EU-ban nagyobb növekedés volt tapasztalható, így távolabb kerültünk az EU-átlagtól.</p> <p>A körforgásos gazdaságra való átmenetet érdemben ösztönző szabály-, s különösen adórendszer nem került bevezetésre.</p> <p>A különösen nagy anyaghasználattal bíró ágazatokban (mezőgazdaság, építőipar) az erőforrás-termelékenység lényeges javítását eredményező technológiai fejlesztések nem történtek, ugyanakkor ezen ágazatok továbbra is a gazdaságfejlesztési programok vagy támogatások lényeges szereplői, a gazdaságon belül továbbra is jelentős részesedésük lehet.</p> <p>Az ad hoc módon szerveződő tájékoztató kampányok ellenére a magyar fogyasztók környezettudatossága alacsony, a fogyasztói döntéseket alapvetően az alacsony ár vezérli.</p>		

	13. Azonnali intézkedések foganatosítása az éghajlatváltozás és hatásai kezelésére	
---	---	---

	<p>Magyarország egy főre eső üvegházgáz-kibocsátása az egyik legalacsonyabb az Európai Unióban. Ugyanakkor ez az eredmény néhány fenntartható (energiahatékonyság javulása) vagy fenntarthatósági szempontból vitatott (nukleáris energiatermelés jelentős aránya) tényező mellett részben nem megismételhető egyszeri hatásnak (a szocialista gazdaság összeomlása a rendszerváltozáskor) és tartósan nem fenntartható trendnek (villamosenergia-import egyre magasabb aránya) is köszönhető. Ugyanakkor előzetes adatközlés szerint Magyarország 2014-ről 2015-re 6%-os ÜHG-kibocsátás növekedést jelzett, ami a legnagyobb emelkedés az Európai Unióban.</p>
--	---

	<p>14. Az óceánok, a tengerek és a tengeri erőforrások megőrzése és fenntartható használata a fenntartható fejlődés érdekében</p>	<p>N/R</p>
	<p>Földrajzi adottságok okán nem releváns cél.</p>	

	<p>15. A szárazföldi ökoszisztémák védelme, helyreállítása és fenntartható használatának elősegítése, fenntartható erdőgazdálkodás, sivatagosodás megfékezése, a talaj állapotromlásának megállítása és visszafordítása, a biológiai sokféleség eltűnésének megfékezése</p>	
	<p>Magyarország nem volt képes élni azzal a helyzeti előnnyel, amit a természeti tőke, a biodiverzitás EU-átlaghoz képesti gazdagsága jelentett a Kárpát-medencében. 1990 óta olyan tendenciák alakultak ki, olyan nyugati mintákat másoltunk, amik az antropogén területhasználat egyre gyorsuló kiterjesztését, s az ezzel járó biodiverzitás-vesztést jelentették. Gazdag agrárhagyományainknak ellentmondóan csökken a talajok termőképessége, kirívóan alacsony a biogazdálkodás aránya, a mezőgazdasági művelési módok aránya éppen fordított viszonyban áll az ökológiailag is értékes gazdálkodási módok rangsorával. Ugyancsak jelentősen és gyorsuló mértékben növekedett a beépített területek (lakóövezetek, ipari parkok, kereskedelmi létesítmények, közúti infrastruktúrák) mérete.</p>	

	<p>16. Békés és befogadó társadalmak megteremtése a fenntartható fejlődés érdekében, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása mindenki számára, jól működő, elszámoltatható és befogadó intézmények kiépítése minden szinten</p>	
	<p>Magyarország kiemelkedően biztonságos, az alapvető emberi jogokat garantáló, független bírósággal és az alapvető jogokat védő intézménnyel rendelkező jogállam. Az állandósult erőszak, a polgárháború, a nyílt, a hatalom által támogatott vagy elnézett rendszeres terror ismeretlen.</p> <p>Ugyanakkor jelentős a járadékvadászat, jelen van a korrupció, gyakran és hektikusan változik a szabályozói környezet, a döntések előzetes hatásvizsgálata inkább csak formális, magasak az adminisztrációs költségek (az eljárások helyenként túl körülményesek és lassúak), egyes esetekben külön eljárásokkal kell kikényszeríteni a közérdekű adatok megismerhetőségét.</p>	

	<p>Mindezek eredményeképpen az általános bizalom szintje Magyarországon az egyik legalacsonyabb az európai országok között, s a legutóbbi időben romló trend jellemzi. Az üzleti vezetők véleménye szerint pedig (a World Economic Forum felmérése alapján) a vállalkozásokat leginkább akadályozó 10 tényező között a második legtöbbet említett a korrupció, a hatodik a szabályozási környezet instabilitása és nyolcadik a nem hatékony államigazgatás.</p>
--	---

	<p>17. A végrehajtás eszközeinek megerősítése és a globális partnerség a fenntartható fejlődésért megújítása</p>	<p>N/A</p>
	<p>Az ezen célhoz tartozó feladatok általában a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Stratégia céljai között szerepelnek, s így ennek értékelése nem része a fenntarthatósági előrehaladási jelentésnek.</p> <p>A nemzeti szinten is értelmezhető 17.14 és 17.17 feladatok teljesítése érdekében Magyarországon jelentős előrelépés nem történt. A fenntarthatóság Keretstratégiában elfogadott értelmezésének ismertsége és a közigazgatásban valamint az üzleti döntésekben történő alkalmazása ritka, nem rendszerszintű. A Keretstratégia célkitűzései szelektíven, nem homogén módon vezérelték az egyes szakpolitikai és vállalati döntések meghozatalában, a felső szintű politikai és üzleti vezetők elkötelezettsége a fenntarthatósági szempontok érvényesítése iránt általában, egyes jó példák, gyakorlatok ellenére alacsony.</p> <p>A fenntarthatóság intézményrendszere továbbra is kiegyensúlyozatlan: míg az Alaptörvény számos rendelkezése, a jövő nemzedékek szószólója, a különböző tanácsadó testületek (NFFT, Országos Környezetvédelmi Tanács, Versenyképességi Tanács), a köztársasági elnöki hivatal fenntarthatósági igazgatósága együttesen világszinten egyedülállóan gazdag fenntarthatósági intézményrendszert mutat, addig a végrehajtó hatalom területén a fenntarthatóság nem stratégiai szempont, hiányzik az érdemi kormányzati koordináció, az erre vonatkozó országgyűlési határozati ajánlás is csak formálisan, de nem érdemben teljesült.</p>	